

Recessies goed voor de gezondheid?

Auteur(s):

DNB

Deze rubriek wordt maandelijks samengesteld door Niek Nahuis, Maarten van Rooij en Ad Stokman van De Nederlandsche Bank.

Verschenen in:

ESB, 85e jaargang, nr. 4274, pagina 794, 6 oktober 2000

Rubriek:

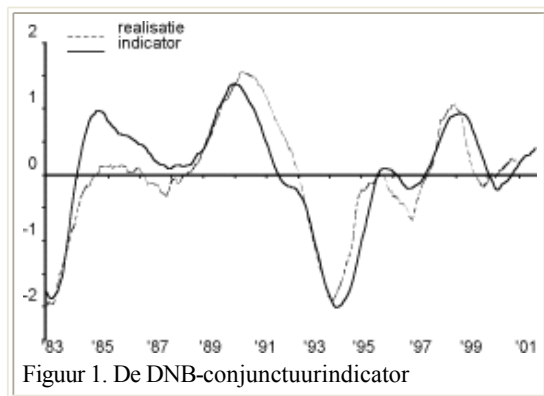
DNB-indicator

Trefwoord(en):

conjunctuur

In tijden van afnemende werkloosheid stijgt het ziekteverzuim. Wat is hiervoor de verklaring?

De DNB-conjunctuurindicator, die ditmaal vooruitblik tot en met februari 2001, wijst onveranderd op een sterke conjunctuur [\(figuur 1\)](#). Nederlandse consumenten hebben een groot vertrouwen in de toekomst, terwijl ook de vooruitzichten voor de wereldeconomie gunstig zijn. Wel vormen hoog opgelopen olieprijsen een bedreiging voor de aan kracht winnende economische activiteit in Europa (en daarbuiten).

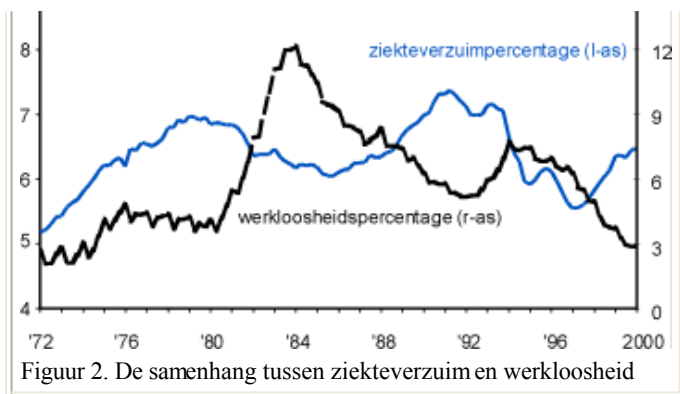
Krapper wordende arbeidsmarkt...

Onder invloed van de sterke economische groei in Nederland vertoont de werkgelegenheid al jaren een uitbundige groei die ruim uitgaat boven die van het arbeidsaanbod. Hierdoor is het werkloosheidspercentage in Nederland fors gedaald tot inmiddels het laagste niveau in 25 jaar. De krapper wordende arbeidsmarkt uit zich in een fors groeiend aantal onvervulde vacatures en in een toenemend aantal bedrijven dat productiebelemmeringen ondervindt.

Ondanks de spanningen op de arbeidsmarkt, blijft de in internationaal perspectief grote groep van WAO-ers Nederland parten spelen. Enerzijds is er sprake van herintredende WAO-ers. Anderzijds is de laatste jaren de instroom in de wao weer toegenomen, waarbij vooral het hoge percentage vrouwen dat in de WAO belandt opvalt.

...stijgend ziekteverzuim

Sedert 1997 heeft 'uitval' zich ook gemanifesteerd in een stijgend ziekteverzuim. [figuur 2](#) brengt voor Nederland de samenhang tussen ziekteverzuim en werkloosheid in beeld. Hieruit komt vanaf de tweede helft van de jaren zeventig een duidelijk negatief verband naar voren. In periodes van oplopende werkloosheid daalt het ziekteverzuim, terwijl in tijden van dalende werkloosheid het ziekteverzuim stijgt. Eerder hebben Fase en Keijzer voor Nederland aan de hand van macro-data empirische steun gevonden voor een dergelijke relatie - met name vanaf 1979 - terwijl daarnaast stijgingen in arbeidsproductiviteit, als indicator van werkdruk, het ziekteverzuim blijken te versterken ¹. Het bestaan van dit negatieve verband wordt veelal gezocht in het arbeidsethos van werknemers. Volgens deze opvatting zal de arbeidsmoraal verslechteren bij een opgaande conjunctuur als gevolg van een verminderde dreiging van werkloosheid of minder angst voor ontslag. Een tweede verklaring kan worden gevonden in de toenemende werkbelasting bij hogere economische activiteit. Ziekteverzuim werkt in periodes van stijgende- of hoogconjunctuur als ventiel bij een te hoge werkdruk, een tendens die wellicht momenteel wordt versterkt door de grote tekorten aan personeel in sommige sectoren. Een derde verklaring voor een hoger ziekteverzuim ten tijde van lage werkloosheid is dat werkgevers minder selectief zullen zijn bij het aannemen van werknemers en minder snel mensen met een hoog verzuim zullen ontslaan.

Gezondheid en conjunctuur in de VS

Een recentelijk verschenen microstudie voor de Verenigde Staten vindt eveneens steun voor een negatief verband tussen gezondheid (in de meest brede zin van het woord) en conjunctuur ². Zo zouden Amerikanen bij oplopende conjunctuur en werkdruk er een minder gezonde en meer jachtige levensstijl op na houden. Er wordt minder aan lichaamsbeweging gedaan, er wordt meer gerookt en ongezonder gegeten. De kans op ziekte en overlijden neemt daardoor toe.

Recessies goed voor de gezondheid?

Terugkomend op de situatie in Nederland: door de krapte op de arbeidsmarkt neemt het ziekteverzuim onder werkenden toe, daarmee de reeds bestaande schaarste vergrotend. De 'positieve' boodschap zou zijn - en dit is de stelling uit de Amerikaanse studie - dat recessies goed zijn voor de gezondheid. De DNB-conjunctuurindicator geeft hiervoor niet al teveel hoop.

¹ M.M.G. Fase en L.M. Keijzer, Ziekteverzuim en conjunctuur, *ESB*, 10 april 1991, blz. 372-375

² C.J. Rhum, 2000, Are recessions good for your health?, *Quarterly Journal of Economics*, mei 2000, blz. 617-650.